

HERITAGE HUBS -HANKKEEN SUOSITUKSET KULTTUURIPERINTÖKASVATUKSEN TOTEUTTAMISEKSI

Mikä on *Heritage Hubs*?

Heritage Hubs oli kaksivuotinen hanke, joka liittyy Kulttuuriperinnön eurooppalaiseen teemavuoteen 2018. Hanketta rahoitti pääasiassa Euroopan unionin Luova Eurooppa -ohjelma. Hankkeen lähtökohtana oli ottaa lapset ja nuoret aktiivisesti mukaan määrittelemään heille itselleen merkityksellistä kulttuuriperintöä, vahvistaa heidän rooliaan kulttuuriperintöön liittyvässä keskustelussa sekä tukea monikansallista kulttuuriperintökasvatusta. *Heritage Hubs* -koulupilotit järjestettiin yhdessätoista koulussa Suomessa, Serbiassa ja Espanjassa vuosina 2018–2019. Hankkeessa joukko 10–16-vuotiaita suomalaisia, serbialaisia ja espanjalaisia oppilaita jakoi valitsemaansa kulttuuriperintöä digitaalisesti ja tulkitsi toisten kulttuuriperintöä sekä kotimaassa että ulkomailla vieraillessaan. Valittu lähestymistapa auttoi oppilaita löytämään kulttuurisia samankaltaisuuksia sekä tunnistamaan muita heidän arkeaan yhdistäviä tekijöitä. Opettaja Ingelisa Wikholm (Winellska skolan, Kirkkonummi) kertoo projektin hyödyistä oppilaille seuraavasti: ”Oppilaat huomasivat, että myös muiden kulttuureista voi nauttia ja että kulttuuriperintö on ihmiskunnalle yhteistä, vaikka se saattaa näyttää pintapuolisesti erilaiselta.” Opettaja Laura Pérez (IES Villegas, Espanja) puolestaan uskoo, että hanke sai mukana olleet opettajat, oppilaat ja heidän perheenjäsenensä ja naapurustonsa kiinnostumaan kulttuuriperinnöstä aivan uudella tavalla. Kulttuuriperinnöstä tuli uusi yhdistävä tekijä oppilaiden, opettajien, vanhempien ja paikallisen yhteisön välille.

Hankkeessa kerätyn palautteen ja kokemusten perustella olemme luonnostelleet suosituksia kulttuuriperintökasvatuksen toteuttamiseksi eurooppalaisella tasolla. Toivomme suositusten tarjoavan opettajille ja muille kulttuuriperinnön parissa työskenteleville inspiraatiota ja ideoita siitä, miten integroida kulttuuriperintöä ja kulttuurien välistä vuoropuhelua omaan päivittäiseen työhönsä.

1. Lasten ja nuorten osallistaminen kulttuuriperinnön määrittämiseen, uudistamiseen ja luomiseen

Lapset ja nuoret päättävät omien valintojensa ja toimintansa kautta minkälainen merkitys kulttuuriperinnöllä on heidän elämässään, mitä perinteitä ja tarinoita he haluavat siirtää eteenpäin, ja millaista uutta kulttuuriperintöä he haluavat luoda tulevaisuuden Euroopalle. Nuorten aktiivinen osallistuminen kulttuuriperinnön eri prosesseihin on myös tärkeää, jotta voidaan varmistaa identiteettien ja kulttuuristen ilmaisutapojen runsaus ja monimuotoisuus paikallisella, kansallisella ja eurooppalaisella tasolla. Onkin tärkeä kuunnella ja tunnistaa, mitä lapset ja nuoret pitävät tärkeänä kulttuuriperintönä ja minkälaisia kulttuuriperintöjä *he* haluavat säilyttää ja siirtää eteenpäin. Lapsille ja nuorille tulisikin antaa aktiivisempi rooli kulttuuriperinnön kentällä. Heillä pitäisi myös olla mahdollisuus ilmaista kulttuuriperintöä koskevia ideoitaan yksilöllisellä, paikallisella, kansallisella, eurooppalaisella ja maailmanlaajuisella tasolla. *Heritage Hubs* -kulttuuriperintökasvatuksen oppaassa annetaan lukuisia vinkkejä tätä varten.

2. Omat kokemukset kulttuuriperinnöstä erilaisissa oppimisympäristöissä

Kulttuuriperinnön henkilökohtaisen kokemisen merkitys tuli voimakkaasti esille *Heritage Hubs* -hankkeen tuloksista. Omakohtaiset kokemukset olivat sekä mielekkäitä, että auttoivat oppilaita ymmärtämään paremmin heille aluksi hieman vaikeaselkoista kulttuuriperinnön ideaa. Oppilaat arvostivat myös erilaisia oppimisympäristöjä, kuten paikallisia kulttuuriperintökohteita, museoita, tiedekeskuksia, luontoa tai koulun muita tiloja. Kun oppilaat pääsivät suoraan kosketukseen kulttuuriperinnön kanssa ja havaitsivat kulttuuriperinnön läsnäolon heidän päivittäisessä elämässään, heidän käsityksensä kulttuuriperinnöstä laajentui. Kulttuuriperintö ei olekaan vain jotain vanhaa, suurta ja staattista – tai tylsää –, vaan se onkin luonteeltaan monipuolista ja jatkuvasti muuttuvaa. Se voi olla vanhaa tai nykyaikaista, aineellista tai aineetonta, pientä tai suurta, tärkeää vain harvoille tai suurelle joukolle. Lasten ja nuorten tutustuessa kulttuuriperintöön kotiseudullaan, kansallisesti tai kansainvälisesti, kasvaa samalla myös yhteisen kulttuuriperinnön kunnioitus ja vastuu siitä huolehtimisesta tulevaisuudessakin. Sen mitä ymmärtää, ihailee ja mitä itse kokee: maistaa, haistaa, kuulee, koskettaa, sitä haluaa myös jatkossa vaalia.

3. Yhteisöllinen kulttuuriperintö

Heritage Hubs -hankkeeseen osallistuneiden antaman palautteen perusteella monet hankkeen parhaimmista kokemuksista liittyivät kulttuuriperinnön yhteisölliseen kokemiseen ja jakamiseen niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Hankkeeseen osallistuneet nauttivat saadessaan tutustua yhdessä kulttuuriperintöön ja oppiessaan kulttuuriperinnöstä toisiltaan. Myös vanhempien sukupolvien (isovanhemmat, yhteisön vanhemmat jäsenet jne.) ja kulttuuriperinnön harjoittajien kohtaaminen ja heiltä oppiminen loi ikimuistoisia hetkiä. Yhteisöllisyys lisäsi uuden, vielä syvemmän tason osallistujien henkilökohtaisiin kokemuksiin kulttuuriperinnöstä. Sen ansiosta oppimiskokemus oli erityisen merkityksellinen ja mieleenpainuva. Kulttuuriperinnöstä tuli uusi yhdistävä tekijä yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen välille niin paikallisesti kuin laajemminkin. Kokemuksen perusteella voidaan todeta vanhempien sukupolvien (vanhemmat, isovanhemmat, yhteisön vanhimmat jäsenet jne.) osallistamisen, kulttuuriperinnön harjoittajien tapaamiset ja muiden koulujen kanssa verkostoitumisen tuovan kulttuuriperintökasvatukseen syvyyttä.

4. Kulttuuriperinnön jakaminen

Heritage Hubs -hankkeen oppilaat ja opettajat kommentoivat paljon, kuinka kulttuuriperinnöstä ja sen avulla oppiminen on tärkeää, jotta voimme ymmärtää omaa kulttuuriamme. Toisiin ihmisiin ja kulttuureihin tutustuminen saa meidät tunnistamaan asioita omasta kulttuuristamme ja kulttuuri-identiteetistämme. Oppilaat olivat innokkaita jakamaan ja esittelemään omaa kulttuuriperintöään niin digitaalisesti kuin kasvotusten, ja monet ilmaisivat olevansa positiivisella tavalla ylpeitä omasta kulttuuriperinnöstään. Kulttuuriperinnön jakaminen eri tavoin on hyödyllinen keino kulttuuriperinnöstä – niin omasta kuin toisten – oppimiseen sekä arvokas työkalu kulttuurien välisen vuoropuhelun vahvistamiseen. Hankkeen kokemusten perusteella videotyöskentely on mainio tapa työskennellä nuorten kanssa. Videoita tehtäessä on välttämätöntä pohtia ja päättää, kuinka kulttuuriperintöä esitetään, mikä on tärkeää ja miksi. Tuotantoprosessi itsessään (aiheen valinta, käsikirjoituksen laatiminen, videon kuvaaminen ja editointi jne.) edellytti vahvaa sitoutumista ja aktiivista tiimityöskentelyä. Videoiden tuottaminen on monialaista oppimista parhaimmillaan ja siinä oppilaan oma osaaminen, asiantuntijuus ja luovuus pääsevät vahvasti esiin. Videotyöskentelyt ovat erinomaisia esimerkkejä myös siitä, että oppiminen on kaksisuuntaista ja oppimassa ovat niin oppilaat kuin opettaja. *Heritage Hubs* -oppilaat kertoivat, että omien videoiden tekeminen oli erityisen mielenkiintoista, hauskaa ja motivoivaa. Videoiden kautta he pystyivät tuomaan esille oman äänensä ja näkemyksensä heille merkityksellisestä kulttuuriperinnöstä. Videoiden kautta oppilaat myös toivat hienosti esiin kulttuuriperinnön eloisuuden, moninaisuuden ja uusiutuvuuden.

5. Kulttuuriperintö kulttuurisen ymmärryksen, kunnioituksen ja empatian resurssina

Heritage Hubs -hankkeeseen osallistuneilta saatu palaute osoittaa, että kohtaamiset yli kulttuurirajojen, moninaisen kulttuuriperinnön kokeminen sekä kulttuuriperinnön tulkitseminen herättivät voimakkaita tunteita. Omalta mukavuusalueelta poistuminen ja kaverin saappaisiin astuminen oli toisinaan myös hämmentävää. Samalla kokemus toi esiin ja vahvisti oppilaiden empatiakyvyn ja kulttuurisen joustavuuden taitoja. Oppilaat – ja opettajat – kertoivat päässeensä eroon monista aiemmista kulttuurisista ennakkoluuloistaan ja kunnioittavansa toisia kulttuureja ja niiden perinteitä entistä enemmän. Kulttuuriperintökasvatus onkin arvokas työkalu, jonka avulla voidaan lisätä tietoisuutta niin vanhoista kuin uusista sekä läheisistä ja kaukaisista perinteistä, ja korostaa kulttuurisia samankaltaisuuksia ja yhteyksiä. Kulttuuriperintökasvatus edistää kulttuurienvälistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä tukee sopeutumista nopeasti muuttuvaan yhteiskuntaan ja maailmaan. Kulttuuriperintöarvojen ja merkitysten käsittely on myös

erinomainen työkalu globaalin kulttuuriperinnön laajempaan ymmärrykseen ja linkittyä myös kestävästä kehityksen päämääriin.

6. Jokapäiväinen kulttuuriperintökasvatus

Erilaiset koulutusjärjestelmät ja kansalliset opetussuunnitelmat tuovat erilaisia haasteita koulujen kulttuuriperintökasvatukseen. Nämä haasteet voivat ilmetä resurssien, oppimismateriaalien, ajan tai jopa opettajien kiinnostuksen puutteena. *Heritage Hubs* -hankkeessa tuli kuitenkin selväksi, että merkittäviä ja kestäviä vaikutuksia voidaan saavuttaa jo suhteellisen pienellä vaivalla. Tähän päästään parhaiten tekemällä kulttuuriperinnöstä näkyvämpi – ja sen myötä aina läsnä oleva – osa koulun arkea. Keinoja tähän voivat olla esimerkiksi käynti paikallisessa kulttuuriperintökohteessa, erilaisten juhlien ja perinteiden juhlistaminen koulun arjessa, oppilaiden tuottama kulttuuriperintöön liittyvä näyttely koulussa, vähemmistöryhmien kutsuminen kouluun kertomaan omasta kulttuuriperinnöstään tai vaikkapa eri kulttuurien perinteisten urheilulajien tai laulujen opetteleminen oppitunneilla.

7. ”Meidän perintömme” purkaminen

Kun puhumme ”meidän kulttuuriperinnöstämme”, meidän on pohdittava, kenen kulttuuriperinnöstä me puhumme. Kenen kulttuuriperintöä viemme eteenpäin? Euroopan alueella asuu useita vähemmistöjä – niin etnisiä, kielellisiä, uskonnollisia kuin seksuaalisiäkin – joiden äänet ovat vasta äskettäin nousseet mukaan keskusteluun ”meidän kulttuuriperinnöstämme”. He haastavat käsitystämme siitä, että kulttuuriperintö olisi valmis, tuttu ja tutkittu. Katsomalla Eurooppaa heidän asemastaan, löydämme myös vaiettua (sekä vaimennettua) ja synkkää kulttuuriperintöä, jonka tiedostaminen on välttämätöntä rakentaessamme moniäänistä ja yhteistä Eurooppaa. Lasten, nuorten ja vähemmistöjen aktiivinen osallistuminen heidän oman kulttuuriperintönsä määrittelyyn on keskeistä tämän ymmärryksen kannalta.

8. Kulttuuriperintö on hauskaa

Oman kulttuuriperintösuhteen pohtiminen on hauskaa! Perinnön jakaminen ja kulttuuriperintöön osallistuminen uusilla ja rohkeilla tavoilla on luova matka, joka kannustaa uusiin tapoihin ilmaista, tulkita ja esittää kulttuuriperintöä uusissa paikoissa ja konteksteissa.

Kurkkaa lisätietoja projektista *Heritage Hubs* -kotisivulta heritagehubs.eu ja Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran -kotisivulta www.kulttuuriperintokasvatus.fi. *Heritage Hubs* -kokemuksia löytyy myös Instagramista (@heritagehubs_project), Facebookista (@HeritageHubs) ja Twitteristä (@HeritageHubs).

